

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:
Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună. 25 Lei
Pe un an. 260 Lei

RĂVAS

Reporterii orădani minoritari

ai ziarelor din alte localități își plasează neadevărurile cari în urma cenzurii ori a altor împrejurări nu cutează a le tipări în ziarele din localitate, în ziarele „Ujság”, Brassói Lapok”, „Dimineața” ori „Presa” etc. etc.

Mai nou desmint profesorii liceului „Emanuel Gojdu” din Oradea-Mare „calomniile” la pretinsul antisemitism și șovinism al corpului profesoral român dela cea școală. Justiția fiind sesizată, ziarele calomniatoare vor primi sancțiunea legală.

Ne întrebăm totuși? Cum se pot tolera în gazetărie elemente, al căror tendință nu este altceva, decât a compromite autoritățile noastre românești. Și noi greșim, dar recunoaștem greșala în mod cavaleresc. Voim să credem că se vor curăța de p'aci elementele cari nu vor să știe cum trebuie să trăiască în Țara românească!

Ghimpi și plocoane este sistemul majorității ziarelor minoritare rămase aci din vechea Ungarie. Plocoane înaintea acelor cari reprezintă Puterea, și ghimpi la adresa acelor, ce au eșit din funcțiuni.

La fiecare ploconire răsare în dos ghimpele sub o altă față, și fălăie diferitele culori. Nu ei sunt de vină. Sunt aceia cari le dau mâna de ajutor, și cari fiind încă în deplină funcționare se uită că sistemul variaza, și schimbări se fac cu bine ori rău, câte odată de pe o zi pe alta? — Este de vină sistemul introdus și bolnav de sus, — a discreditat funcționari modești — dar cinstiți.

Ziarele minoritare înformează că nu pot raporta asupra reprezentățiilor date de Teatrul Național din București, fiindcă criticilor lor nu li s'au rezervat locurile obișnuite. Admitem și nu suntem de acord. Trebuie să căutăm ori-ce ocaziune și să ne folosim de ori-ce mijloc pentruca să ne cunoască minoritarii, mândri de cultura lor străină, cultura noastră și elementele ei distinse românești. De câte ori s'au gândit minoritarii nefiind direct solicitați, — ca să cinstescă gazeta noastră, cu bilete libere pentru manifestațiile culturale a minoritarilor, ori pentru Concertele artiștilor români organizate de ei? Nici odată. Să judecăm, dar cu dreptate;

IMPROPRIETĂRIRILE DIN BIHOR

— Acțiunea deputatului d. Dr. Demetriu Lascu. — Abuzuri cari scandalizează lumea. — Țăranii în fierbere au vrut să linșeze pe unii din membrii societăților de exarendare. — Comunicare ad-lul deputat Iosif Tărău făcută în ședința din 16 Nov. a Camerei. —

D-l deputat de Bihor Dr. Demetriu Lascu înainte cu câteva luni a inițiat o acțiune de purificare în chestiunile de improprietărire din jud. Bihor. Cu francheta lui cunoscută și cu hotărârea care-l caracterizează și-a spus cuvântul în cameră și a precizat fapte în ziare.

Ca urmare s'a ridicat tot mai energic glasul celor din vechiul Regat, până ce în urmă a atacat sistemul de manipulații nevrednice deputatul liberal Oroveanu.

Starea lucrurilor așa după cum o zugrăvește dânsul se poate aplica și altor regiuni. Ne aflăm în deplină acțiune contra manevrelor nejuste de expropriere, improprietărire și arende forțate. Așa după cum se explică cuvântul legii, deservește intențiunilor după cari

s'a adus legea, și în consecință după cum o spune D-l Lascu aduce la sapă de lemn populația țărănească, „Talpa țarei” cum ne place a o intitula.

Legea agrară pentru Ardeal fixează lotul tip de improprietărire la 7 jug. cad. plus competență de pășune și pădure pentru obștea comunală.

În urma unui ordin al Ministerului de Agricultură se reduce lotul tip la 4 jug. cad. și mai puțin, reducând pe locuri numărul îndreptățiților la a 4-a parte.

În felul acesta ar fi să rămână, — după cum spune D-l Lascu — o mare cantitate de pământ cultivabil așa numită „rezervă” pe seama statului.

În jurul arendării acestor „rezerve” obvin cele mai multe iregularități, căci în nici un caz nu se poate lua dela ță-

rani pământul ce li s'a dat în arendă forțată înainte de executarea improprietăririi.

D-l deputat Lascu dovedește cu cazuri concrete situațiile din Tulca, Ciugehiu, Ceffa, Roi etc. etc. și vom veni cu ele la rândul nostru. D-l Ministru Constantinescu a ordonat o anchetă severă contra abuzurilor semnalate, și în furtuna Camerei abia a aflat posibilitatea de a justifica pe unii din incriminații de sub ordine. A aplaudat mai ales un centru dintre partizanii partidului liberal, și D-l Ministru a putut să constate că situația cu improprietăririle expropriere și arendările forțate a ajuns să fie cât se poate de critică, și că este nu numai de interes general dar și în interesul Domniei Sale a lua dispoziții de remediere.

Într'un număr al ziarului nostru de acum o săptămână am abordat chestia improprietăririlor. Am relatat un caz și am promis că în curând vom reveni în această chestie. Rând pe rând, primim la redacție, fel de fel de plângeri din partea țăranilor cari își spun pasul. Dosarul nostru crește zi de zi. În curând vom complecta datele necesare. Se fac operații mănoasă de societățile „Terra”, „Obștea”, „Motocultura”, „Asociația Plugarilor”, etc., cu oarecari moșii, în detrimentul țăranimei.

Complectând dosarul vom trage perdeaua și atunci se vor vedea lucruri îngrijorătoare.

Pentru astăzi reproducem comunicarea făcută de deputatul naționalist Iosif Tărău în parlament. Iată ce spune d-sa:

Am onoare a adresa d-lui ministru al domeniilor următoarele întrebări:

Străinii ne exploatează ca în trecut

Are d. ministru de domenii cunoștință că în județul Bihor lucrările de improprietărire în loc să progreseze merg deandosele.

Anume: știe d. ministru că pământurile expropriabile în loc să ajungă în mâinile țăranilor muncitori conform legii, acestea se dau în arendă unor societăți cari primesc în sânul lor pe foștii proprietari și care împrumută întregul inventar al acestora împreună cu întregul personal de manipulație și administrație — persoane de neam străin — prin care fapt satele noastre rămân exploatare și pentru mai departe de același stăpâni odioși de cari au fost exploatare veacuri de rând.

În Nojorid au rămas neimproprietăriți 100 țărani

Are cunoștință d. ministru că în comuna Nojorid (plasa centrală) unde în vară s'a făcut improprietărire cu mare solemnitate și cu și mai mult alai, de către însuși d. ministru al agriculturii, au rămas neimproprietăriți vreo 100 de îndreptățiți, cărora ca să nu-și revendice dreptul în fața d-voastre, adică să nu facă scandal după vorba d-lui prefect Peter, li s'a făgăduit din partea tuturor autorităților că vor fi improprietăriți ulterior, ba fostul prefect al județului d. Peter și consilierul agricol le-a făgăduit-o pe cuvânt de onoare? Astfel au scăpat de scandalul care se temeau, bieții lipsiți au rămas însă până astăzi cu făgăduiala neimplinită, mai mult chiar, în loc să li se deie lor pământul făgăduit, s'a dat unui agent liberal, domiciliat în Oradea-Mare și care de când e lumea nu s'a ocupat cu lucrarea pământului. I s'au dat, zic, 150 jug. cat. ca să muncască acest pământ — vorba d-lui Oroveanu — cu aeroplanul ori cu telefonul.

Țăranii cumpără pământ și autoritățile nimicesc contractele aprobate tot de ei

Are cunoștință d. ministru că sătenii din comunele Rontău, Betlla, Alparea, după ce prin trăgânarea și neexecutarea la vreme a lucrărilor de expropriere și-au pierdut orice nădejde de a ajunge în posesiunea pământurilor ce li s'au făgăduit, și-au cumpărat prin bunăînvoială pământ cu întindere dela 1—5 jugh. și după ce comisiunea de ocol a aprobat aceste cumpărături, comisiunea județeană a nimicit contractele de

cumpărare pe motiv că pământurile cumpărate sunt expropriabile. Și acum bieții săteni dintre cari mulți și-au făcut și case pe pământul cumpărat sunt expuși a fi scoși din pământurile muncite de ei, pe motivul că cumpărătura s'a făcut înainte dela 1918 încoace. Această hotărâre o aduce același onorabilă comisie care aprobă cumpărăturile de zeci de mii de jugh. făcute dela absentești și prin care cumpărături s'au neîndreptățit regiuni întregi.

Țăranii nu sunt primiți de consilierul agricol

Știe d. ministru că în satele Orșheiu, Tughl, Episcopiu Bihor, deși s'au făcut toate formele legale, pământul până astăzi n-a intrat în posesiunea îndreptățiților din motivul că organele dela consilieratul agricol în urma intervențiilor proprietarilor nu vreau să iasă la fața locului pentru predarea faptică, căci d. consilier agricol și d. agronom au bunul obicei a primi în audiență numai pe proprietari iar când vin îndreptățiții, dispar în alte afaceri.

Are cunoștință d. ministru că în comuna Săcădat după ce din 370 jugh. cat. pământ expropriabil au primit 160 de îndreptățiți 49 jugh. în arendă forțată și după ce comisiunea de ocol le-a mai dat 10 jugh. pentru locurile case, deci în total 59 jugh. comisiunea județeană în loc să sporească aceste parcele ridicole ce revin la 160 de îndreptățiți, în grile ce a avut-o pentru proprietari de neajunsurile exproprierei a hotărât a se lua și cele 49 jugh. pe cari le-au avut în arendă forțată cât și cele 10 jugh. destinate pentru locuri

(Urmare în pagina 2-a.)

de case, iar lipsiților din Săcădat le-a dat, pe semne ca să poată munci mai intensiv, pământ la 8 km. depărtare în hotarul altui sat de alt proprietar.

D-le ministru, acestea sunt numai vreo câteva din mulțimea cazurilor de neîndreptățiri. Ar fi prea lung pomelnicul de a înșira neîndreptățile făcute văduvelor și invalizilor de război, ar trebui ca să înșir toate satele din județ. Neîndreptățile și ne-mulțumiri sat de sat.

Tăranii în flerbere au vrut să linșeze pe unul din membrii societăților de exarendare

O legitimă revoltă mocnește în sufletele țărănilor în urma acestor nelegiuiri. A fost caz când țărăni revoltati au vrut să linșeze pe unul dintre membrii societăților de exarendare, a trebuit ca partidul nostru să intervină pentru potolirea spiritelor surescitate. Ne-a reușit vremelnic, ne întrebăm însă cu îngrijorare, oare până când vom putea fi stăpâni pe pornirile acestor nedreptăți?

O remediare a tuturor nelegiuirilor se impune cât mai grabnic.

Rog pe d. ministru să binevoiască a-mi da răspuns în scris asupra acestor întrebări.

Regimul școalelor române din Jugoslavia

Sâmbătă, la orele 10 dim. a avut loc la ministerul de externe o consfătuire, la care au luat parte: I. P. S. S. Mitropolitul Primat dr. Miron Cristea, P. S. S. Episcopul Ciorogariu dela Oradea-Mare, d-nii I. G. Duca ministru de externe, Al. Lepădatu ministru de culte, Zamfirescu ministru plenipotențiar, P. Gârboviceanu, Ștefan C. Ioan și Ionescu directorul cultelor.

Consfătuirea a avut în vedere fixarea instrucțiunilor delegației românești, care va căuta, împreună cu delegația jugo-slavă, stabilirea unui regim al școalelor și bisericilor românești din Jugoslavia cât și a celor sărbăștii din România.

Delegațiunea noastră a pleca Sâmbătă seară la Timișoara unde se vor ține ședințele.

Prima ședință a avut loc Luni la orele 3.

Procesul Șt. Mărcuș la Curtea de Casație

Luni 12 Noembrie s'a desbătut la Curtea de Casație din București procesul intentat de d. Șt. Mărcuș prefect de poliție contra Ministerului de Interne pentru delăturarea ilegală din serviciul Prefecturii de Poliție din Oradea-Mare. Revoltați, au protestat contra forme barbare a înlocuirii, deputații guvernamentali și din opoziție, societatea românească cât și opinia publică minoritară. În 10 Noembrie a serbat d. prefect de poliție Catana Jubileul de un an al acestui eveniment important. La timpul său d. ministru Văitoianu a promis solemn d-lui Mărcuș că va repara nedreptatea și-i va da satisfacția morală cuvenită.

Promisiunea a rămas promisiune, iar d. Mărcuș și-a căutat dreptate la Curtea de Casație. Advocatul însărcinat cu înaintarea recursului a întârziat cu prezentarea lui cu 2 zile, Curtea, pe această bază, a respins recursul d-lui Mărcuș ca tardiv.

D-l Mărcuș, prin avocatul din București, Dr. Oanea a cerut justificarea adică revizuirea hotărârii prime, aceasta în baza regulamentului dela Curtea de Casație, a procedurii civile și a uzului dezvoltat la Curte, — precum motivând, că întârzierea recursului nu a urmat din vina d-lui Mărcuș, dar din vina avocatului care recunoaște singur că a preluat recursul, și a fost în cunoștința termenului.

Inalta Curte a deliberat în cauză la 16 Noembrie, și după o minuțioasă dezbateră a pronunțat hotărârea de importanță principiară, în baza căreia admite cererea de justificare și fixează termen pe ziua de 26 Decembrie pentru dezbateră în fond. Senatul la secția III ardeleană a fost compus din domnii președinte Băleanu și domnii consilieri Crăclunescu referent, Nedici, Balázs, Gârboviceanu.

Luând în considerare sentințele Curții aduse la recursul d-lor E. Costescu director de poliție și Varga inspector, nu mai începe îndoiială că procesul va fi judecat în favorul d-lui Mărcuș, primind astfel satisfacția morală bine meritată.

Portrete

Generalul Marcel Olteanu

Avansat general de divizie, „generalul nostru“ cum i-se zicea aci, a fost mutat la comandament superior în alt oraș. Cetățenii Oradei-Mari cari l-au avut dela dezrobire în mijlocul lor și prin urmare au putut să-l aprecieze, au ținut să-l sărbătorească așa cum se cuvine. O săptămână de-a rândul, deci, au organizat banchete, începând cu corpul ofițeresc, oficialitatea și până la intelectuali.

La aceste banchete s'au ridicat toasturi în cari se arăta regretul pe care-l simte orașul nostru, fiind părăsit de un comandant integru, cum este d-l General Marcel Olteanu; așa că felicitările sincere cari i-se aduceau pentru avansare erau însoțite de părerea de rău că va trebui să plece dintre noi.

Prin atitudinea s'a fermă în clipe de restrîngere, prin pricepere și bunătate, prin cavalerm și demnitate, d. General Marcel Olteanu a știut să se împună și să-și câștige simpatia unanimă a tuturor cetățenilor orașului nostru, indiferent de naționalitate.

Rar militar s'a bucurat de dragostea concetățenilor săi, într'un centru, mozaic de diferite naționalități, cum este Oradea-Mare, ca „generalul nostru“.

Banchetele cari s'au succedat atât de des în această săptămână deci, nu sunt o simplă formă pentru a te achita de o banală datorie față de cineva, ci porniri spontane de simpatie obștească.

Căutăm corespondenți în toate orașele din județele Bihor, Sătmar și Sălaj.

Aprovizionați Vă cu
Cărți,
Reviste,
Ziare,
Jurnale de modă
dela biroul de ziare
„SIMPLON“
Oradea-Mare
Pasagului „Vulturul Negru“

Noul regim la Ministerul cultelor și artelor

Cu remanierea guvernului a plecat din fruntea Ministerului Artelor d. Banu. La rândul său am criticat politica culturală-teatrală în mod obiectiv și riguros. Am protestat contra amestecului inspectorilor nechemați în rezolvarea problemelor culturale de aci, precum și contra mușamalizărilor introduse și în rezolvarea chestiunilor de ordin cultural. Evenimentele ne-au justificat.

Astăzi se află în fruntea Ministerului Cultelor și Artelor d. Alex. Lepădatu, profesor la universitatea din Cluj, deputat de Bihor, un Ardelean care cunoaște bine atât referințele din vechiul regat cât și acelea dela noi. Vrem să sperăm că lui nu-i vor lipsi mijloacele materiale, de lipsa cărora s'a plâns d. fost ministru Banu.

Intredevăr fără bani poți făuri plănuri frumoase, dar nimic mai mult. Ce să vezi însă, fondul Ministerului Artelor să rămână epuizat în momentul din urmă, d. Banu a acordat subvenții considerabile, — de câteva milioane, — trupei Leonard, Bulandra, Marioara Voiculescu. D. Banu este deputat de Bihor, cunoaște necesitățile culturale teatrale de aci, și nu a contribuit prin nimic la intensificarea — naționalizarea ei, nici-chiar în momentul din urmă. Și el dupăcum se crede este în credința greșită al multora, cari mântuirea țării o văd numai în palatele frumoase dela București.

D. A. Lepădatu a ajuns în vremuri grele în fruntea Ministerului. El trebuie să-și compună bugetul și să repare aceea ce a greșit alții.

Am avut prilejul de a cunoaște proiectele referitoare la regiunile de pe aci, și credem că este bine, dacă le vom face cunoscute și publicului cetitor.

Ardealul din punct de vedere cultural va fi împărțit în 3 inspectorate. Unul la Cluj sub conducerea d-lui Dr. E. Isac, altul la Oradea-Mare și al treilea pentru Banat la Timișoara. Atribuțiile Inspectoratelor se vor preciza astfel, ca ele să poată lucra independent. Inspectoratul din Oradea-Mare va avea atribuțiunile de control dela Arad dealungul frontierei peste Oradea, Satu-Mare, Bala-Mare, până la Sighetul-Marmăției, și

(Urmarea în pag. a 3-a)

Fița ziarului „Vestul României“

Cronica literală.

„Tablouri din Pind“

— de Mihail G. Samarineanu —

O icoană sugestivă a sbuciumărilor Românilor Macedoneni, denumiți, într'un cadru strâmt Români dela Pind; o descriere nervoasă a suferințelor lor eroice ca în retragerea Burilor inaintea cotoropitorilor Engleji; sau, mai bine zis, o reușită până, care nu încapă în cadru, prin continuitatea acțiunii ce ne-o lasă s-o întredem penelul pictorului; într'un cuvânt, o epopee din nesfârșitul lanț de epopei, al căror erou este neamul românesc din Macedonia — iată ce reprezintă volumul de versuri „Tablouri din Pind“ al d. M. Samarineanu.

În mijlocul sterilității poeziei de astăzi, rădăcită după războiu, când pe drumurile unei propagande umanitare, când pe pantele unei decadente în vădită contradicție cu cerințele estetice și ale simfiri, volumul d. Samarineanu vine să ocupe un loc în golul provocat, după războiu, de aceste pante, aducând în literatură, pe lângă simfământul frumoșului, și un suflu de vigoasă poezie națională, ca acela adus pe vremuri de iridenții Ardeleni și Basarabeni.

În frescul descrierilor de un desen rar, icoana Românilor Macedoneni, porniți pe drumul pribegiei. „Cu sufletele rupte, cu dorurile în clocot.

În clinchet de talangă, în sunete de clopot, ... dă un aspect de răstignire, dela care nu lipsesc nici spini, cărora poetul se adresează rugându-i:

Poartă răni destule 'n suflet—
Să o știți:
Mărăcini cu ghimpul voștri,
Nu'i mai chinaiți!

E aci o delicatete de simfii eroică, ce nu-și găsește seamăn decât în rugăciunea, pe care o mamă, o face icoanei așezată pe o piatră la căpătâul copilului ei:

Pe acest sărac altar,
Lacrimele ei cu dar,
Astăzi îți aduce
Mamă, care-și vede dus
Neamul, ca și pe Isus
Răstignit pe cruce.
Prea curată ajutor...
Lacrime de mamă,
Tu, știi că rezumă
Chinurile tuturor.

Aceste chinuri, poetul le simte, cu atât mai mult cu cât, luptând, a văzut eliberarea celorlalți frați din cătușele străine și unirea lor:

Cățușele sclaviei vechi
Aci s'au sfărâmat —
Povara lor, de-acum, în Pind,
Întrează s'a lăsat.

Sunt versuri simple, versuri lapidare și sugestive, cari arată cât de mult simte apăsarea străinului, rămură Românilor Macedoneni, în ale

cărei suferințe și dureri se confundă proscrisul poet.

Exceptând unele licențe — cari puteau să nu fie — șiunile neologisme „inoportune“ în poezie, toate bucățile aduc un suflu de curată poezie, lucru greu de obținut când ieși drept teză un subiect care ar părea relatarea în poezie a unei actualități. Dar fie care bucată, luată aparte, își are valoarea și frumusețea ei, trăește prin ea însăși, ca un mărgăritar într'o salbă de mărgăritare. Această salbă este aprinsă, este roșie ca sângele ce continuă să se verse, acolo departe, în văile Macedoniei și ale Pindului, Români Macedoneni, cari nu vor să se desrădăcineze pe pământul lor stămoșesc, și să vie în *Tara Făgăduinței*, căci dacă acolo, la ei, îi inversunează laptele, aci la noi, îi copleșește desnădejdea, care l'a cuprins pe poet și de care se resimte tot volumul:

Noi cei ce Pindul am lăsat,
Noi cei ce soarta ne-a mănât,
Cât suntem de schimbați...

Aci, unde:

Uitați de toți, bruscați de mulți,
Flămânzi, desculți,
În țara noastră, a tuturor,
Noi cei țără de țară,
Vultani goșiți din cuibul lor,
Noi n'avem primăvară!...

Personalismul ce se degajează câteodată cum e poezia „Dureea mea“ cu prima strofă:

Dureea mea e o povară
Ucigătoare și neroadă;

Dureea care mă doboară,
Dureea care mă sdröbește,
Ca bobul, pietrele de moară,
E greutatea care-apasă
Toți cei rămași în urmă-acasă.

departe de a stănjeți desfășurarea tabloului desenat în culori sumbre și de a-i da o haină subiectivă, și o subtilitate și mai solemnă, — căci dacă formele ne înfășează ceva strict legat de viața neamului românesc și de suferințele lui — cari, sperăm în ciuda poetului că, nu sunt hotărâtoare pentru soarta lui — fondul pe care a pictat este acel cerut de artă și ca atare Samarineanu are meritul de a ne fi dat un volum, în care actualitatea dintr'nsul are mernirea de a ne atrage atenția asupra eternului frumos al sufletului omenesc: poezia.

De altfel d. Samarineanu nu e un poet nou pentru revistele literale și nici nu e la primul volum de poezii.

Dar dela primul și până la „Tablouri din Pind“ e o distanță destul de mare și o diferență egală, care ne arată că poetul se găsește în ascensiune și ne îndritue să ne așteptăm și la alte lucrări.

Volumul din urmă „Tablouri din Pind“ tipărit cu îngrijire în editura „Franklin“ din Oradea-Mare, este închinat memoriei marelui Macedoniu care a fost Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna.

I. I. Bicollia

va refera direct Ministerului. Ei vor avea nu numai controlul teatrelor, a repertoriului, a artistilor de toate categoriile, a mișcărilor culturale, cât și controlul școlilor de muzică, artă dramatică, artă decorativă, etc. Mișcarea inspectorilor se va pune în concordanță cu dispozițiile legii noi teatraleă.

Prin sporirea bugetului să prevăde organizarea trupelor teatrale stabile de artă dramatică românești. Oradea-Mare va avea, cu aprobarea bugetului, o trupă de teatru pentru raza prevăzută în proiectele de până acum.

Se va face posibil ca să vină în turneu trupa de operetă alui Leonard, care acum de curând a primit trei milioane lei subvenție pentru Cernăuți și Chișinău.

S'au sporit în buget sumele prevăzute pentru renovarea bisericilor, și se vor repartiza ca să primească în primul rând comunitățile fără biserici.

Ne bucurăm cunoscând acest program bogat și frumos. Cerem Ministerului de Finanțe să taie din buget cu cât se poate mai puțin, ca să ne vedem realizată dorința generală pentru închegarea rândurilor luptătorilor culturii românești.

Groaznică crimă de Duminică noaptea

Un sergent înjunghiat de un zidar

Duminică noaptea la ora una, a avut loc în orașul nostru o groaznică dramă.

Ștefan Ion, sergent la poliția locală, îmbrăcat civil, cu nevasta și Mézáros Imre cu Kabei Margareta au fost la un pahar cu vin. După miezul nopții se întorceau acasă, doamnele înainte și domni în urmă, discutând. În dreptul cafenelei Elite, doamnele se opriră pentru a asculta muzica. În intervalul acesta apare zidarul Șfurlea care s'a apropiat de femei și luând mâna nevastei lui Ștefan Ion începu să-i îndrăgească la verzi și uscate. Aceasta a strigat s'o lase în pace. Șoful el văzând că nevasta sa este acostată s'a repezit și i-a dat câteva palme. Zidarul a luat-o la fugă pe strada Vlăhuză și în dreptul restaurantului „Chiș Pipa” s'a oprit, chemând pe adversar să se apropie dacă are curaj.

Când a fost la câți-va pași Ștefan Ion, Șfurlea s'a repezit asupra lui cu un cuțit și i-a despicat abdomenul.

În stare gravă, nenorocitul sergent a fost transportat la spital. La fața locului a fost, după ce a avut loc drama, d-l Prefect A. Catana.

Criminalul a fost linsat zdrobit la cap prins și înaintat autorităților în drept.

În momentele prime a recunoscut fapta, pe urmă nu a voit să recunoască nici chiar cuțitul care, plin de sânge, ia fost luat din mână.

Situația funcționarilor revocați din serviciu.

S'a luat dispozițiunea ca, acei funcționari din teritoriile alipite cari nu și-au însușit limba oficială a Statului până la 1 Iulie 1921, să fie înlocuiți din serviciu.

Parte din acești funcționari au fost pensionați iar parte au fost revocați. Ministerul de Interne acum a ordonat, ca să se întocmească de urgență actele pentru stabilirea drepturilor la pensune atât pentru acei cari au fost revocați până în prezent și nu li s-au aranjat aceste drepturi, cât și pentru acei cari vor mai fi revocați din aceleasi motive și pe viitor bine înțeleși dacă au acest drept, în baza Statului de pensionare.

La sfârșitul lui Noiembrie apare calendarul starului „Vestul Românesc”.

Știri mărunte

Din Țară

— În ziua de Sf. Mihail (21 Noiembrie) va avea loc obicinuitul banchet de gală la care vor lua parte toți ofițerii activi și de rezervă decorați cu ordinul Mihai Viteazul.

— Uniunea cetățenească a ținut o întrunire Duminică dimineața cerând autonomia justiției și a serviciilor publice.

— Cu ocazia vizitei făcute de M. Sa Regele la Timișoara a donat 50.000 Lei pentru săracii din acest oraș.

— Diurnele deputaților s'au sporit la 500 Lei pe zi.

— Cu ocazia sărbătorilor Crăciunului se vor da grațieri și reduceri de pedepse atât pentru militari cât și pentru civili.

— În urma interpelării din cameră, făcută de deputatul Oroveanu în chestia agrară s'a ordonat o anchetă. Ca prim rezultat, la Romaniș s'a dovedit că unii deputați liberali au fost impropietăți împreună cu toți membrii familiilor lor, în dauna țăranilor.

— Permisele libere de o singură călătorie pe C. F. R. semnate de d-l Ministru Moșoiu sau de Tancred Constantinuc sunt valabile până la 31 Decembrie.

— Corpul didactic din întreaga țară continuă să se agite pe chestia sporirii salariilor.

— Conform unei decizii ministeriale toți supușii ruși cari s'au refugiat în țară dela 27 Martie 1918 încoace sunt obligați să părăsească țara.

— A murit în București Mihail Popsco: administratorul Casei Școlaelor.

Din străinătate

— Reginei Elisabeta a Greciei i-se pregătește o primire cu adevărat regească la Atena. Cu toate acestea însă populația se agită, cerând regim republican.

— La ușa legației franceze din Budapesta s'a găsit o bombă aprinsă care n'a explodat din cauza unui defect al mașinei.

— După o gazetă americană ex-Kaiserul spune că nu vrea să aibe nimic comun cu mișcarea monarhistă din Germania.

— Guvernul Italian se asociază la atitudinea engleză în chestia extradării Kronprințului din Germania.

— În urma unor scrisori de amenințare, profesorul Einstein a trebuit să părăsească Germania și să se refugieze în Olanda.

— Cântăreața noastră Elena Zamora a reperat frumoase succese la Paris. Ea a fost angajată să cânte o lună la Roma.

— Conradi și Polonin, asasinii lui Worowski, au fost achitați.

— Pentru ridicarea unor planuri topografice în Sahara guvernul francez va trimite o escadră de 6 avioane. Cinci automobile blindate vor însoți această escadră.

— Premiul Nobel pentru chimie a fost acordat anul acesta profesorului dela universitatea din Gratz, Fritz Pregel.

— Municipalitatea din Yokohama a votat 521 milioane yeni pentru reconstruirea regiunilor devastate prin cutremurul de pământ.

— În ziua de 19 c. Suveranii Spaniei au sosit la Roma.

Articole de modă bărbătești

Svettere, mănuși, ciorapi pentru dame și copii, mărunțișuri cu prețurile celea mai moderate la

MOLNAR

Bul. Regele Ferdinand No. 9

Salariile funcționarilor se vor achita prin carnele personale

Începând cu 1 Ianuarie a anului viitor, salariile funcționarilor publici se vor achita prin carnele personale de la administrațiile Financiare.

Această dispoziție este foarte cumină, de oari ce se vor evita lucrările de prisos cu facerile ordonanțelor și mai ales se vor pune capăt întârzierilor mari, cu achitarea salariilor.

Prin noua metodă, care de altfel este veche aci în Ardeal căci în fostă eră maghiară plățile funcționarilor publici se făceau cu astfel de carnețe începe să bată și la noi un vânt de debarasare de formele învechite ale burocratismului.

Spălătorie chimică

Oficial Basar. Partea spa teatru
Primează tot felul de haine —
rufărie pentru curățit chimic.
Călcătul hainelor se face imediat

Samuil Borges

TEATRU ♦ LITERE ♦ ARTA

LITERATURĂ

Sonet

*De-aceiaș dulce, cald și nșfiorare
Am fost cuprinși în clipa-aceia sfântă
Când numai ochii, inima cuvântă
Iar vorba-ar fi părut o porfanare.*

*Cum s'a născut iubirea, mă nșpăimântă,
Căci simt și azi acea străfulgerare
Ce m'a adus pe-a visului hotare
Și'n altă lume sufletul s'ăvântă.*

*Din viața întregă, numai o clipită
Atât alegi — încolo totul pierde —
Și'n jur brodezi povestea-ți risipită.*

*Iar dacă pierzi și-această mângăiere,
Ți-apare'n față, tot mai întregită
Fantoma lumii: veșnica durere.*

Oradea-Mare.

Constantin Doboș.

Concerte.

George Enescu

În seara zilei de 21 Noiembrie va avea loc concertul marelui nostru violonist, maestrul George Enescu, cu următorul program:

1. Le Frille du Diable, sonata (3părți) Tartini.
2. Concert re major (8 părți) Brahms.
3. Balade et Polonaise Vieuxtemps.
4. Zigeunerweisen Sarasate.

Teatru.

Trupa Mărioara Voiculescu

În seara zilei de 24 c. Mărioara Voiculescu cu trupa sa va da o reprezentăție la Teatrul „Regina Maria” din localitate cu piesa Iudith de Bernstein.

Trupa Ion Manolescu

Vineri 30 Noiembrie și Duminică 2 Decembrie trupa de sub conducerea d-lui Ion Manolescu va da două reprezentații, jucând „Găndul” de Leonida Andriew și „Pierduți în întuneric” dramă în 3 acte de Roberto Bracco.

Agatha Bărsescu.

La 4 și 5 Decembrie Trupa teatrală în frunte cu marea noastră artistă, Agatha Bărsescu va da două reprezentații în Oradea-Mare.

INFORMAȚIUNI

La Senat s'a dat diurna pe o zi pentru spitalul Moșilor din Abrud. Singura faptă bună a sesiunii până'n prezent.

Ajutor pentru elevii săraci. D-l ministru Dr. C. Angelescu a trimis pentru elevii școlii normale suma de 35.000 lei, din care directorul școlii, d-l Bota, a putut încălța 120 elevi, binucuvântând gestul d-lui ministru. Nicăeri ajutorul nu poate fi mai bine plasat cu la aceste școli ale țăranilor săraci. Aflăm că același ajutor au primit și școlile normale din Satu-Mare și Sighet.

Mulțumiri. Meseriași din Depoul de locomotive c. f. r. Oradea-Mare aduc vii mulțumiri artiștilor români din „Turneul Teatrului Național” cari le-au oferit la reprezentațiile date în localitate, 50 locuri gratuite.

Un nou subsecretariat. Se afirmă, în unele cercuri bine informate, că guvernul ar intenționa să înființeze încă un subsecretariat de Stat la Ministerul agriculturii și domeniilor, subsecretariat care să fie încredințat d-lui Cipăianu de curând demisionat din postul de director a Casei Improprietărilor. Acest subsecretariat s'ar compune din agricultura și administrația Casei pădurilor.

Sâmbătă seara intelectualii români din localitate au organizat un banchet în sala mare a restaurantului „Palace” în onoarea d-lui general Olteanu. A fost un public enorm și generalul a fost primit cu aplauze.

După banchet a avut loc o serată foarte reușită la Cercul Militar.

Astăzi a părăsit orașul nostru regimentul 2 Vânători spre a-și ocupa vechea garnizoană dinaintea de războiu din București.

Regimentul acesta este cel mai vechiu regiment de vânători din țară. Poartă numele Reginei Elisabeta care l-a fost și comandant de onoare. Are un trecut glorios, câștigat atât pe câmpul de luptă din Bulgaria în războiul pentru independență cât și în actualul război. A fost primit întotdeauna ca unul din regimintele de elită ale țării. Cu ocazia părăsirii orașului nostru a avut loc azi la catedrala greco-orientală un serviciu divin și o paradă militară la care au luat parte autoritățile civile și militare.

Leul a fost cotat ieri la Paris cu 930. La Zurich a fost cotat cu 280.

D-l Peter Iulian Insp. G1. Prefect delegat al județului Târgul-Murăș, suntem informați că a fost revocat din funcțiune de Prefect delegat și sosește în localitate în ziua de 21 Noiembrie cor. Aceasta după informațiile care le avem în urma divergențelor avute cu primarul orașului Târgul-Murăș, Dr. Dandea.

D-na Rita Mărcuș cunoscuta artistă română a fost angajată pentru câte-va serii de reprezentații de Direcțiunea Operei Română din București și de Directorul Teatrului Național din Cernăuți și Chișinău. La București va debuta în luna Decembrie în opera lui Puccini „Boema” și „Lakme” de Delibes.

Societatea corală „Hilaria” din localitate a hotărât ca să facă tot posibilul pentru a intra în activitate. În acest scop se va ținea o constituire în Sala mică a Prefecturii Miercuri seara la orele 6.

Invităm societatea românească și tineretul din localitate să ia parte în număr cât mai mare. Se vor fixa orele de repetiție și se va alcătui un program de muncă pe timpul iernii.

Unificarea calendarului. Discuțiunile urmate în Sinod asupra reformei calendarului au dus la rezultatul că reforma propusă a fost admisă de Înălții Prelați. S'a hotărât redactarea unui comunicat ce va cuprinde în linii generale noua reformă și data intrării în vigoare, care va fi 1 Octombrie, 1924.

Cinematografe: Apollo: Se rulează astăzi pentru ultima oară „Refugiul în lumea cealaltă” istorie de aventuri în 6 acte cu Willy Charles, Grete și Kaiser Reinvald în rolurile principale. În afară de program se va mai rula o comedie umoristică. Începutul la orele 5, 7 și 9 seara.

Dorian: Se rulează pentru ultima oară filmul: „Focurile” renumita creațiune a lui Ernes Lubitch în care artista Pola Negri are o splendidă creațiune. Începutul la ora 5, 7 și 9 seara.

JULIU GERGELY

mare magazin de rechizite
UNIFORME și CĂMĂȘURI

Oradea-Mare, Bul. Reg. Ferdinand, 55

Congresul restauratorilor. La 5 Decembrie va avea loc în orașul nostru congresul restauratorilor, hotelierilor și al proprietarilor de cafelele din întreaga Românie. La acest congres a fost invitat și d-l ministru Mărzescu, care a și promis că va veni. Se va discuta între altele și legea contra speculei.

Serbarea dela liceul de fete în ziua de 17 Noembrie, liceul de fete „Oltea Doamna” și-a serbat patronul școlii, ziua nașterii Doamnei Oltea, legenda mamă a lui Ștefan cel Mare. Conferința d-soarei Pall a pus în evidență virtuțile mamelor române, Recitează apoi elevele Albu, Rădulescu, Cratovean. Frumos dansează elevele Zigre, Radu, Popovici, Aciu. Roșu, Crainic etc. Eleva Zigre, cu deosebit talent și simț muzical cântă la pian un vals de Chopin. Cu un cuvânt serbarea a fost drăguț aranjată.

Din lipsa de spațiu amânăm pentru numărul viitor darea de seamă asupra seratei intime a studenților de Duminică seara.

O școală care ne trebuie. Este școala profesională de fete de sub priceputa conducere a d-nei Ștefănescu. Părinții sunt datori să-și trimită fetițele la această școală, care le pregătește pentru rostul lor de bune gospodine. Cusăturile și țesăturile românești trebuiesc reinviate odată cu sufletul nostru. Păcat însă că nu toți cunosc rostul școlilor românești. Auzim că autoritățile, unele, nu s'au prea grăbit a da tot ajutor acestei școli.

Să se facă cât mai multe, foarte multe școli românești și pentru ele să jertfim totul!

Adunarea partidului maghiar și comandamentul militar. D-l general N. Petala, comandantul corpului VI a-mată, și-a dat adeziunea la cererea partidului maghiar de a-și putea ține adunările la Cluj fără prealabila autorizație a comandamentului militar. Partidul maghiar a înaintat acum o nouă cerere, cerând acelaș lucru și pentru secțiunile sale din Satu-Mare și Oradea-Mare.

Schrank By Perless London
au sosit
stofe engleze speciale la
HACKMAYER
croitor bărbătesc
Strada Avram Iancu No. 2

Scumpirea curentului electric. Se aduce la cunoștința Onoraților Consumatori că, cu data de 1 Noembrie a. c. am fost siliți a urca tariful curentului electric cu 16% pe lângă tariful prezent, luând în vedere urcarea enormă a combustibilului și a salariilor. Această urcare nu se referă la tariful cu favor al funcționarilor orașului iar pentru funcționarii de Stat s'au stabilit ca până la cantitatea lunară de 150 kwh și vara, și 250 kwh iarna adică dela 1 Noembrie până la 1 Maiu, va rămânea tariful vechi în vigoare iar deasupra acestei cantități specificată mai sus diferența se va socoti cu 15% în plus. Oradea-Mare, la 17 Noembrie 1923. Direcțiunea Uzinelor electrice ale Municipiului Oradea-Mare. M. Bazili m. p. director.

Doriți să vă

aprovizionați eficient cu albituri și cloarapi? Incercați odată la

Bermann
Pasagiul „Vulturul Negru”

Poliflenești: Spargere. Dela Alexandru Karașay pălărier, s'a furat a valiză cu o sumă însemnată de bani.

Decernarea premiului Nobel. Din Stockholm se anunță că premiul Nobel pentru chimie a fost conferit d-lui Fritz Pregel, profesor la universitatea din Gratz.

Contele Széchenyi este grav bolnav așa că a fost nevoe să fie transportat într'un sanatoriu. la Budapesta.

18 funcționari ai orașului Oradea-Mare au fost pensionați cu data de 1 Aprilie 1923.

Ștefan Covacs și Adorian arestați la Cluj acum câțiva timp au fost puși în libertate de curtea marțială din București.

Comunitatea Izraelită din localitate a deschis o cantină, unde cei săraci fără diferență de naționalitate, vor găsi masă cu un preț derizoriu.

Croitorul
ALEX. KOROM
confectionează cele
mai moderne costume
bărbătești cu
prețuri moderate.
Pregătește costume
și din stoffe aduse.
ORADEA-MARE.
Strada Csengeri No. 14

Serată. La 25 Decembrie va avea loc în sala Cercului Catolic o serată organizată de „Reuniunea femeilor evanghelice.

Falsificarea franc-capelei. Comisarul Ionescu cu agenții săi a reușit să pue mâna pe clișeu cu care se falsificau etichetele de franc-capea.

În tipografia unde s'a găsit acest clișeu s'au confiscat câteva pachete de etichete. Falsificatorul a dispărut.

Condamnările din Atena. Curtea marțială extraordinară dela Eleusis a condamnat la degradare și moarte pe generalii Poulos și Gargalidis și doi locotenenți-coloneli. Alți doi ofițeri superiori au fost condamnați la muncă silnică pe viață. 58 ofițeri au fost condamnați la închisoare între 2 și 20 ani.

Concurs: Se publica concurs de licitație pentru furnizarea tablelor pentru „numărul de casă” pe seama comunelor județului. — Licitația se fixează pe ziua de 7 Decembrie 1923 ora 10 a. m. în localitate, în oficiul primiarisconsultului județean. Informații se pot lua tot acolo reședința județului curtea I. în zilele de lucru între oarele oficioase.

FABRICA DE PĂLĂRII „METEOR”
PASAGIUL VULTURUL NEGRU
Transformă cu mult gust tot felul de pălării de dame și pălării bărbătești.
Comenzile se primesc la „Erzsébet” Salon de pălării, 10

Deținuții politici și internați.

— Dăm numele tuturorora. —

Am scris în numărul trecut că în ziua de 17 s'a făcut schimbul de deținuți politici între noi și Ungaria și arătam pe scurt halul în care se găsește cel pe cari ni i-au predat. Dezbrăcați, flămânzi prăpădiți părău un convoiu al mizeriei și foamei. Ducându-i la restaurant pentru a le de să mănânce d-l Gusi șeful siguranței locale ne spune că miroseau supra, desobicinuiți să mănânce. Pe lângă străduința d-lor C. Buri-leanu consul general și Col. Protopopescu, cari au făcut toate demersurile pentru a accelera acest schimb, scăpând din ghiarele foamei un număr atât de însemnat de cetățeni, ținem să accentuăm asupra felului și dragostei cu care i-a îmbrățișat d-l A. Gusi șeful siguranței, care pentru a le înlesni viața a făcut o colectă de 5000 lei.

Au dat: Primăria 2000 lei, Banca Românească 1000 lei, Banca Marmorosch & Cie 1000 lei și Banca Generala a Țării Românești 1000 lei.

Iată numele deținuților politici pe cari i-au primit:

1) Juhasz Emma, 2) Toma Truia, 3) Vlad Joan, 4) Ștefan Griguța, 5) Traian Pop, 6) Joan Hoportean, 7) Ramoșan Pantelimon, 8) Joan Rește, 9) Hartman Ede, 10) Goncz Lajos, 11) Erdélyi (Ardelean) Péter, 12) Bimbó Ferenc, 13) Molnár Albert, 14) Vancu Joan, 15) Nagy Béla, 16) Joseph Leu, 17) Otto Ha-

jek, 18) Avramovics Géza, 19) Stan-kovits Zoltán, 20) Crisan Nicolae, 21) Stoica Josif, 22) Gitta Simion, 23) Koszlovits József, 24) Hasberg Sándor, 25) Dallinger Adám, 26) Szabó Gábor, 27) Kerezi. Ilie, 28) Leiritz Árpád, 29) George Laczi, 30) Papp Tibor, 31) Blum László, 32) Eugen Papházi, 33) Caprar Vasile, 34) Pap János.

Internații dela Zalaegerszeg.

1) Ghera Joan, 2) Man Ileana, 3) Husa Vasile, 4) Ruja Joan, 5) Nicolovici Mihail, 6) Lacatus Alexandru, 7) Radu Ecaterina, 8) Isacovici Ilie, 9) Ban Ladislau, 10) Alexa Antal, 11) Salamon Bertha, 12) Radics Kálmán, 13) Mezei Julia, 14) Szentesi Anna, 15) Nagy Jenő, 16) Istrate Joan, 17) Mureșan Ștefan, 18) Pál Miklós, 19) Onac Mária, 29) Tomescu Eva.

... Deținuții unguri pe cari i-am predat autorităților Maghiare au declarat unor gazetari la Budapesta că dl. Coșereanu directorul închisorii din Oradea-Mare s'a purtat în mod foarte uman și curtenitor cu ei. Pentru aceasta îi aduc mulțumiri.

Ce diferență?

Vom publica în numărul viitor o declarație a d-lui Dr. Tiberiu Pop deținut relativ la modul barbar cum au fost tratați deținuții noștri de autoritățile maghiare.

ULTIMA ORA

(Rador. — ora 4 p. m.)

Republică în Grecia

Se comunică din Atena că tendința republicană este mai tare în Grecia. Două treimi din adunarea națională este republicană și cum adunarea actuală este Constituantă pare mai mult ca sigur că se va hotări Republica.

Familia regală greacă după cât se zvonește, se va refugia în România.

Pământurile Statului vor fi date la țărani

Ministerul de Domenii a ordonat ca toate contractele încheiate cu pământurile statului să fie reziliate până la 5 Decembrie iar pământurile împărțite la țărani.

În această chestie va veni în curând d-l Tătărescu în Ardeal.

Discursul d-lui N. Iorga la Cameră

In ultima ședință a Camerei fiind anunțat că va vorbi d-l Nicolae Iorga s'a prezentat un public enorm. Locurile pentru public erau țixite. S'au observat foarte mulți senatori veniți să asculte pe marele Iorga. Vorbitorul a făcut un aspuru rechizitoriu atât guvernului cât și conducătorilor partidelor de opoziție. Din lipsă de spațiu vom publica acest discurs într'un număr viitor.

Tratativele româno-maghiare.

Conferința care are loc în București pentru a tranșa chestiunile în litigiu româno-maghiare s'a început ieri. S'au luat în discuție depozitele cetățenilor români și fondurile culturale cari se află la Budapesta. S'a mai discutat asupra schimbului de documente istorice între ambele state. Nu s'a luat nici o hotărâre.

Sanționarea statutului unic al funcționarilor.

M. Sa Regele a sancționat azi legea asupra statutului unic al funcționarilor publici.

Manevrele flotei noastre de război.

La 15 Noembrie s'au terminat manevrele marinei noastre de război o parte pe Dunăre și o parte pe Marea-Neagră.

Universitatea din Viena închisă.

În urma incidentelor ivite la universitatea din Viena între studenții naționali germani și progresiști germani, universitatea s'a închis pe timp nedeterminat.

Cețiți ziarul

„Vestul României”
apare de trei ori pe săptămână.

TELEFON 3-98

PRODUS ELE FABRICEI DJ
CZELL
DIN CLUJ

Din cauza calităților lor nelintrecute sunt Mărcile Conducătoare

Lloyd 1749.—18.

Berea nutritoare „Hercules”
și Berea deschisă „Monoștor”

Cine dorește să bea bere bună să ceară pretutindeni numai pe acestea.

Depou principal **“ORIENT”** S. A. pentru Industrie și Comerț
la Oradea-Mare Str. Gilányi, 5—7. Telefon 3-98.